

Літаратура
і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 18 (1655)

Пятніца, 2 сакавіка 1962 года.

Цана 4 кап.

ШЧАСЦЕ ЦЯЖКІХ ДАРОГ

Ішоў пленум Дзяржынскага райкома партыі. Адно з выступленняў прыцягнула асаблівую ўвагу прысутных. Мо таму, што тое, аб чым гаварыў пачынаў, хвалявала кожнага. Справа была вельмі якая. На адной з ферм калгаса «Чырвоны сцяг» захварала даярка. Трэба было тэрмінова шукаць падмёну. Зайшоў старшыня да адной пажылой калгасніцы. Прашу, гаворыць, хоць пару дзён папрацаваць на ферме. Жанчына была ўжо згадзілася, але ў гэты момант з печы, з-за фіранкі, высювае галаву здарэнага дзеўча — як кажучы, кроў з малаком. Прыгладжвае рукой завяўку і кажа:

— Калі вы, мама, пойдзеце працаваць на ферму, дык лепш не вяртайсцё назад, усю хату жывёлай засмудзіце.

Пацкаваліся старшыня, дзе ж праце гэтага прынца, што так баіцца жывёлынага паху.

Аказваецца, у Мінску, у цырульні, і кім! Прыбралшчыцай валосе вымятае. Гэты расказ а было ў ім вельмі многа крыўды — прыгадаўся мне на перадыбарным сходзе ў калгасе «Перамога».

Трэба было пацнуць, якімі апладшэнтамі ўзваралася зала, якая радасць, заблішчала на ўсіх твары, калі старшыня калгаса Александр Мартынавіч Сталароў прапанаваў вылучыць кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР даярку Яўгенію Градавец.

Няхай бы ўбачыла гэтую ўрачыстасць тая, з калгаса «Чырвоны сцяг», што прыехала са свайго маладосці на пачынае. Няхай бы пачула ў гэтых словах гаварыць пра Яўгенію Градавец. Можна зразумела б тады, што такое сапраўднае шчасце!

Але досыць аб ёй. Мой позірк прыкаваны да Яўгені. Я ўжо многа год ведаю гэтую

дзяўчыну. І мяне заўсёды радуе яе сімплас, далікатнасць. Гляджу на яе і думаю, якую дзівосную ўрачыстасць, якое дзівоснае адчуванне ў гэты момант дзяўчыны.

Ціжкі, вельмі цяжкі расказавецца аб чалавеку, які працуе на свеце толькі 26 год. Цяпер на ўсіх агітпунктах вісяць плакаты з біяграфіяй Яўгені Градавец. Займае біяграфія ўсяго паўстаронкі. У такім таго нарадзілася, у такім — закончыла 7 класаў, працавала ў сельгаскультуры, потым стала даяркой. У мінулым годзе нарадзіла ад кожнай фуражнай каровы на 3530 кілаграмаў малака. І ўсё...

Але ці ўсё? Давядае разам падумам над лічбай 3530. Кожная даярка вам скажа, што атрымаць ад каровы столькі малака — справа вельмі складаная.

Можна ўдасканаліць любую машыну, удвая-тройга павялічыць яе магутнасць, эканамічнасць. Але карова — не машына. Праўда, ёсць людзі, што разумюць пагаворку «малако ў каровы на язык» літаральна. Для іх жывёла, што тая тонка — кідае больш агулаю, гарачэй гарыць агонь.

Жэня атрымлівала для сваёй каровы такіх райцаў, які і іншы даяркай фермы. А па выніках — апырэлілі ўсіх.

Значыць, не ў адных кармах справа. Мне здаецца, што працоўны падзвіг дзяўчыны атрымаўся з-за ёй самой, з яе характару, яе поглядаў на жыццё, адносінаў да таварышчай.

Толькі наўвесь чалавек можа думаць, што агулаўная павяга да Яўгені расла прама прапарцыянальна з надоймі. Часта імяна так у нас пшучу аб перадавіках. Больш надойла малака — больш пачалі павяжаць людзі. А хіба ў мінулыя гады, калі дзяўчына яшчэ не выйшла ў «чэмпіёны», не гаварылі калгаснікі яе бацькам, што мець такую дачку — вялікая радасць, што ў Яўгені залатыя рукі? Залатыя сэрца? Хіба не хвалілі Яўгенію на ўсіх сходках і нарадах?

Павяга да чалавека не прыходзіць адразу. Яна нахаліць вецца па круцінцы. Мы не ведаем, калі Яўгенія зрабіла першую заўвагу на ўсеагульнай павягу. Можна гэта было яшчэ тады, калі пасля заканчэння сямі класаў засталася працаваць у калгасе? Уважвалі некалькі школьных сяброўкі:

— Чаго ты, Яўгенія, не бачыла ў гэтых Навасёлках. Падзею ў Мінск. Уладкуемца там на работу.

Не, не паехала яна шукаць лёгкага хлеба. Сл, праўда, было малавата ў шанаціагдзювай дзяўчыны, але затое ўпарта тая на дваіх. Не горш стала калгасніц палова, настала сеня, убрала фуражку, зіймо вазіла на пад ўгнаення.

Вось тут і ўбачыла я аднойчы гэтую малачана-таварышню Яўгенію. Залатыя рукі. Падзіла, як дзяўчына ўпраўляецца з рыдлёўкай і адназначыла пра сябе: працавіта. Пачакала, пакуль Яўгенія нагавуць торфам параконку, потым падыйшла да яе і прапанавала:

— Ідзі працаваць да нас падмёнай даяркі.

Дзяўчына згадзілася і назаўтра ж прыйшла на ферму.

Шчыра кажучы, работа падмёнай даяркі не вельмі зайдоросная — працуеш, а выніку не бачыш. Ды і даярка скопа

У ГЭТЫМ
НУМАРЫ

КРАІНА РЫХТУЕЦЦА ДА
ВЫБАРАУ У ВЯРХОУНЫ СА-
ВЕТ СССР. • ПРАЦЯГ РАЗ-
МОВЫ АБ ТЭАТРАЛЬНЫМ
МАСТАЦТВЕ. • ЭСТАФЕТА
ПРЫГОЖЫХ СПРАУ. • ДУМ-
КІ АБ ВЫСТАУКІ КАРЦІН
Б. МАЛКІНА. • РЭЦЕНЗІЯ
НА НОВЫ ЗБОРНІК МАКСІ-
МА ТАНКА. • УРЫВАК З
РАМАНА ІВАНА НАВУМЕН-
КІ.

Тэроі
НАШЫХ
ДЗЕН

паглядзець на падмёну і я ўжо. Усё здаецца ім, што будзе іх каровы будзе не так дагледжаны, не так падмёны. Та-му імянуцца на падмёну наго-небудзь з домы паслаць. Так, маўляў, вярне будзе.

Што граці таць. Прышлось спачатку ўсё гэта адчуць Яўгені на сабе. Але прайшоў некалькі месяцаў і недавер'е да яе з боку даяркі развясцелася, як дым. Бо прыйдзе даярка з выхадна-га, а яе каровы і выхадныя і дагледжаны як мае быць, і нават некалькі атрымлівалася, што калі каровы дала Яўгені, яны прыбавілі малака.

— Ты можаш з домы прынесці яго і тут дабавіць? — жар-туючы, спытала аднойчы Галіна Пашкевіч.

— Ды і ў дзёне столькі ж можа быць, — сказала Яўгенія. Падыйшла да каровы, якую толькі што падала сяброўка, зрабіла энергічны масаж вымя і пасля гэтага выдала некалькі струменьчыкаў малака.

— Вачыш, застаецца малако, ды самае тлуства.

У 1960 годзе за Яўгенію за-мацавалі пастаянную групу кароў. Думалі спачатку даяркі — адмовіцца дзяўчына. Надта была запущаная група. Не глядзела яе як след папрадзіцца.

Дзяўчына павяжае трохі і ўзяла групу. Цяпер Яўгенія забывалася іншы раз і дамоў скар-дзіць паабедзіць. Маці прыбыва-ла на ферму ўстрыжваная. Пастаіць, паглядзіць, як дау-паха на хату есць, і пачне дака-раць.

— Ты што, за каровамі і дом родны сабыла?

А Яўгенія толькі смеецца ў ад-каз. А табыме старую, закру-жыць.

— Глядзі матуля, як кароў-кі мае папраўляюцца. Вось гэ-тая «Галка», памятаеш, якая была — поўсць дыбам, уся ў па-пыхах, рабыры перацілаць мо-жна. А цяпер нібы тлушчан зма-зана — блішчыць...

Некай зайшоў і ў сельскую бібліятэку, каб пацкавацца, што чытаюць хлэбаробы. Перабраў фармулары, і раптам моё ўвагу спыняе адзін з іх — запуюнены амаль да канца. Талстой, Гор-кі, Шолохаў, Фадзееў, Катаеў. Пацкаваліся, чый жа гэта фар-муляр? Адказаўчы — Яўгені Градавец.

— А вы б пачулі, як спывае Яўгенія, — дадае бібліятэкарка Ніна Івануна Сіман. — Ніво-дзі канцэрт мастацкай сама-дзейнасці не прыходзіць без яе...

...Мы сустрэліся з Яўгенія некалькі дзён назады ў раённым Доме культуры. Яна выступала перад выбаршчыкамі. Праўду кажучы, я чакаў, што нешта павіна перамяніцца ў гэтым чалавеку. Не кожны ўстаць перад усеагульнай увагай, славай. Але чым больш я гаварыў з Яўгенія, тым больш саромеўся сваёй думкі. Не, яна не пера-мянілася, яна такая ж самая — сімплас, далікатная. Такая ж у яе сарамліва ўсмяшка, такі ж ясны погляд шэрых вачэй, ня-гучны гавар. Яна і застаецца такой, на якую б вышпільно ні ўзнялася, якую б славу ні за-служыла.

М. ЗАМСКІ.

Калгас «Перамога» Дзяржынскага р-на.

НОВЫ ТЭЛЕКАМБАЙН

На Мінскім радыёзаводе распрацавана новая мадэль тэлекамбайна «Беларусь-110». Зараз заканчваецца апрацоўка канструкцыі, тэхна-логіі вытворчасці і аснашчэння тэлепрамыслом. У новым тэлевізары будзе выкарыстаны ўдасканалены кінаскоп з раззваротам праміня ў 110 гра-дусаў. Акрамя таго, распрацавана схема стабілізацыі напружання і па-вядзення колькасці паўправаднікоў. Новы тэлевізар будзе лёгкі і пры-гомы.

Серыйная вытворчасць новай мадэлі тэлевізара пачнецца ў другім квартале 1962 года. Да яе вытворчасці калектыву заводу.

Вось і зараз інжынер адрэда ІІІфармацыі П. Жукаў знаёміць ра-ботніц канвеера цэха вузлова В. Штауб (злева) і В. Памачова з новай ма-дэллю тэлекамбайна, у зборы многа ў бліжэйшым будучым яны пры-мудз удзе.

Фота В. БАРАНОУСКАГА.

Кандыдат у дэпутаты Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР па Віцебскай выбарчай акрузе, памочнік майстра Віцебскага дыянавага наёмніцтва Пётр Ілінікоў (першы справа) сярод маладых выбаршчыкаў Віцебска.

ВІЦЕБСК ПЕРАДЫБАРНЫ

АБ РОДНЫМ КРАІ

Кульгасавыстанова Віцебска дзейна рыхтуецца да дня выбараў. У рабочых клубах, палатах культуры і бібліятэках праходзяць сустрэчы кандыда-таў у дэпутаты Вярхоўнага Са-вета СССР. Аб савецкай вы-барчай сістэме — самай дама-кратычнай у свеце — чытаюць лекцыі і даклады, пра-вадзяць гутаркі, арганізуюць выставы і мантажы. Дырэктар абласнога краязнаўчага музея К. Ханно паведаміла на тэлефо-не:

— Работнікі музея падрых-тавалі дзве перасоўныя выставы: «Віцебшчына сёння» і «Ві-цебшчына — удзельнік грама-дзянскай і Вялікай айчынай войнаў». Першая з іх расказвае аб стане развіцця прамысло-ваці, сельскай гаспадаркі і культуры. Другая прысвечана тым, хто ў баіх дзёва войнаў адстаяў родны край ад ітэр-венту і захопнікаў. Выставы накіраваны ў раёны вобласці. Дыям з імі пазнаёміліся жыха-ры пасёлка Сінно. Музей выдаў цікавыя плакат «Віцебшчына — героі Савецкага Саюза». На ім фатадзіямы праслаўленых зем-лякоў і кароткія анатацыі. Дыям будзе падрыхтавана вы-става «Нашы маякі», прысве-чаная перадавікам прамысло-ваці і сельскай гаспадаркі вобласці. Гэту выставу мы на-кіруем на агітпункты горада.

МІР ПЕРАМОЖА ВАЙНУ

На такую тэму адбыўся агітмагарадскі вечар, падрых-таваны абласным Таварыствам па распаўсюджванню патрыя-тычных і навуковых ведаў. На ве-чар быў запрошаны арыстэст Тэатра імя Я. Коласа С. Скаль-скі, малады пэст Д. Сімановіч, настаўнік В. Андрэянаў і ін-шыя. Яны чыталі творы, пры-свечаныя барабце савецкіх лю-дзей за трывалы мёр ва ўсім свеце.

Работнікі таварыства абста-лявалі агітмагіню, якая накі-равалася ў раёны вобласці. Агітмагіню наведвала Дуброў-на, Оршу, Шаркоўшчыну. Там лектары К. Ломыш, М. Чаплен-кі прачыталі для выбаршчы-каў лекцыі. Затым дэманстра-валіся кінафільмы.

На выбарчых участках горада лектары М. Канур, І. Філіпоў, І. Мірман і іншыя чыталі даклады аб савецкай выбарчай сістэме. Усёго за апошні час для выбаршчыкаў горада пра-чтана каля чатырохсот лекцый на розныя тэмы.

ДЛЯ НАВЕДВАЛЬНІКАУ

БІБЛІЯТЭКІ

Шкавае кніжнае выстаўна-адкрыццё ў абласной бібліятэ-

ГРАМАДСКІ АГЛЯД

З 1 сакавіка па 1 снежня 1962 г. праводзіцца ўсеагульная грамадскі агляд чыровых кніг у бібліятэках і ўдзельнічаюць чыровыя куткі прадпрыемстваў, прамысловасці, транспарту, сельскай, саўгасу, установаў, інтэрнату рабочых і служ-бавых, навуковых устаноў.

Мэта агляду — палепшыць ра-боту чыровых куткоў, павялічыць іх ролю ў камуністычным выха-ванні рабочых і службавых. У час агляду галоўная ўвага павіна быць звернута на шырокую пра-паганду праграмы КПСС, рэжым-най і матэрыялаў XXII з'езда партыі, на выкарыстанне сацыялісты-чных абавязанасцей.

Умовы агляду прадугледжва-юць, каб кожны чыровы куток меў прадзводных грамадскі савет, адначасна чыровы куток абавя-заны павялічыць пачынае, ча-сціцы, папачынае, мастацтва і тэхнічнае літаратура, настольныя гульні, радыёпрыёмнік, музычныя інструменты, спартыўны інвентар. Кожны чыровы куток абавя-заны сістэматычна наладжваць гу-таркі, лекцыі і даклады па ма-тэрыялах XXII з'езда КПСС, што-бачна праводзіць не менш двух вечароў адначасна рабочых і служ-бавых, сустрэч з перадавікамі вытворчасці.

Пры кожным чыровым кутку павіна працаваць хоць адзін на-клекты мастацкай самадзейнасці. За час агляду гуты гурток абавя-заны падрыхтаваць новы спе-ктакль па п'есе савецкага аўтара або новую канцэртную праграму на сучасную тэму.

Абавязак чыровых куткоў — кілапачка аб арганізацыі летняга адначасна працоўных, наладжваць экскурсіі, турэнічныя паходы, вы-езды ў лес, на рыбалку, паказваць дакументальныя, хронічныя, навуковыя і тэхнічныя фільмы. Абавязкова ўдзельнічаць у куль-турным шэразе прадпрыемства над калгасам ці саўгасам.

Для кіраўніцтва грамадскім аглядом чыровых куткоў створа-ны рэспубліканскія камісіі і ка-місіі ў абласцях. Пераможцам агляду вызначаныя прэміі. З 28 лютага арбыліся першыя па-дзяніцы рэспубліканскай камі-сіі, якая накірвала план работы на час агляду.

цы імя Ул. І. Леніна. На ёй многа кніг і брашуры. Сярод іх — працы Ул. І. Леніна, ма-тэрыялы XXII з'езда КПСС. Матэрыялы выставы шырока карыстаюцца наведвальнікі бі-бліятэкі.

Нядаўна на выбарчым участ-ку № 15 работнікі бібліятэкі

Творчая ўдасканален-насць — неабходная якасць харантура маста-на. Яна павіна спада-режнічаць акцёру з першых яго сцэніч-нымі крэды. Пра гэта гаворыць у сваім артыкуле арыстэст Гомельскага абласнага драматычнага тэатра Р. Сувораў.

Гэта ж хвалюе і глядачоў А. Дзячынца і А. Попель, якія выступаюць за тое, каб дэячы сцэны ў час сваіх гаспадарчых выездаў адчуваць тую ж грамадзянскую аданаснасць, што і перад сталічным гляда-чом.

Наступным выступаюць — студэнт раз-мысловага факультэта Беларускага тэат-раламна-мастацкага Інстытута П. Бекіш і за-гадчыні дзіцячай бібліятэкі Г. Гомеля Е. За-вартыла.

«Сённяшняе пакаленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме». Колькі незвычай-нага і выдатнага тоіцца за гэтымі словамі! Пачынаецца небыццёва ў нашай гісторыі бі-тва за шчасце ўсяго чалавецтва. Мне ўсё і хочацца падзяліцца сваімі творчымі радас-цямі і трыумфамі з жыцця нашага тэатра, які таксама прымае ўдзел у гэтай вялікай гіста-рычнай бітве.

Я пераюнае малады акцёр, усяго дзесяць год працы на сцэне — гэта ўмянога. Я не буду гаварыць пра вартасці і недахопы нашай сучаснай драматургіі; не буду расказваць і з. Зайцавай, якая ў сваім артыкуле, выка-нае ў гэтым «Літаратура і мастацтва», выка-нае вельмі шмат сур'ёзных абнавачальных у аднас Гомельскага тэатра. У яго артыкуле, напачатку на прыватныя недакладнасці, чу-юцца голас гледача, зацікаўленага ў справах тэатра, патрабавальнага і заклікаючага.

Праўда, я сабе стаю маю б паспрачацца з тэзісам з. Зайцавай аб «адказных» і «неадказ-ных» спектаклях. Наўрад ці прыдатны для тэатра такі падыход пры размысловай ролі. Не мае рацыі з. Зайцава і тады, калі яна ра-дзіць размысловае выкарыстоўваць акцёра толькі з гарантыямі на поспех (на гэтай падставе яна ставіць пад сумненне мэтазгоднасць майго прызначэння на ролю Платонава ў «Акіяне»).

Мне хочацца больш падрабязна пагаварыць аб адной з праблем, узятай у артыкуле з. Зайцавай, — аб праблеме выхавання мола-дзі.

БЕЗ СКІДКІ НА ПЕРЫФЕРЫЮ

На нашым аўтамабільным заводзе не толь-кі выпускаюцца новыя машыны, але і духоўна растуць людзі, якія працягваюць да наву-кі, культуры, мастацтва. Кожны вечар ўста-вочны, змяняючы спячоску на касцюм і паліто, спяваючы ў свой прыгожы Палац культуры: хто ў бібліятэку, у кіно, а хто на рэспеціаю або на канцэрт мастацкай самадзейнасці. Але сабе найбольшае свята быў у нас тады, калі прыязджаюць з пастаноўкамі сталічных прафесійнальных калектывы. І калі яшчэ ака-завецца, што прыходзіць той калектыў, які зрабіў добрае ўражанне ў мінулы раз, у Палац куль-туры пачынаецца проста паломніцтва.

Успамінаюцца спектаклі «Гулікаў» у паста-ноўцы Тэатра імя Яні Купалы. Зала на 500 месца перапоўненая. Трапятное чаканне. Рассо-веецца заслона. З першых жа хвілін я бачу, як зліваецца з перамоі спектакля, пачынае-жыць іх жыццём. Без скідкі на перыферыяна-га глядача іграюць народныя арыстэты Г. Гле-бав, Ул. Дзячынца. На сцэне нібы гэты той час, тая атмасфера, у якой дзейнічаюць героі купальскай камедыі. Ніводнай нецвя-тэсці, ніякай фальшы. Усё прайдзіла, дэклад-но, рэальна. З добрым поспехам прайшлі ў нас спектаклі «Дзень цудоўных падманаў» (Тэатр імя Яні Купалы); «Іркуцкая гісторыя» і «Бараншчыца» (Тэатр імя М. Горькага).

Вялікае значэнне ў дасягненні поспеху спе-ктакля мае якасць самой п'есы. Здаецца, і та-кое: п'еса напісана на сучасную тэму і за-крывае хваляючыя пытанні нашага сучаснага жыцця, але творчымусьці не зноўдзіць дара-га да сэрца гледача, не цікавіць яго. У чым прычына?

Тэатр і ў павасюк кожны арыстэст дасягае ўдэчы, тады, калі ён устаноўіцца з глядачом цесна дзівосны кантакт, капі паміж імі ўста-ноўваецца ўзаемазразуменне. Арыстэст павінен па-важаць гледача, а гледаць — арыстэта. Не жа-ль, гэта бывае не заўсёды. Нам неадразава да-водзілася глядзець спектаклі ў Мінску. Там, на падмостках уласных тэатраў, арыстэты про-ста гарыць, жывуць — іграюць, што незвычай-на, з поўнай аддачай. А вярта гэтакі ж келек-тыў прыходзіць на перыферыю, і яго як бачу-цам то падмёнае. Ігра робіцца вялай, невы-разнай. У чым справа? На нашу думку, у не-калькіх прафесійнальных арыстэтаў склалася напісанне заганае правіла: глядзець сцэны на абласныя, паслявацкія і сельскія.

Калі на абласной сцэне арыстэст іграе, уклад-ваючы ўсё майстарства, то не паспяваюць ён іграць напаліву сваіх матчынасцей, маўляў, тут глядач нястрогі, а значыць, і патрабаван-ні меншыя.

Не трэба забываць, як вырас «перыферы-і» глядач. Ён заўсёды арэацыі прадуе ад фальшы, сарэўдана сцэнічнае мастацтва ад бутарфоры. Можна, ён, будучы трохі сарам-лівым, у першы раз змоўчыць пра недахопы. Але ў другі раз, заўважыўшы, што яго проста не павяжаюць як гледача, скажа пра спе-ктакль: культура. А што можа быць больш крыўдна для арыстэты чым гэтак гнунае сло-ва «культура»?

Ніякага хвалявання не выклікалі ў нас спе-ктаклі «Мільён за ўсмішка», «Чэўра па ад-ным дахам», «Выгнае блудніцы» ў пастаноў-цы тых жа тэатраў імя Я. Купалы і імя М. Горькага.

Шмат чаго, відавочна, залежала ад невысо-кай мастацкай якасці гэтых п'ес. Аднак і ар-тысты, якім здалося, не прыкладалі нама-ганьня, каб некампенсаваць недахопы дра-матычнага матэрыялу жывым подыхам ча-лечных пачуццяў. Ігра іх была шэрай і невы-разнай.

Шкада, што вядачы майстры сцэны ў нас радзіла госці. Л. Рэзцкая, Б. Платонаў, Ул. Дзячынца прыязджалі да беларускіх аўта-мабілебудуўнікоў толькі адзін раз. Усталява-ла іраправільная тэндэнцыя: чым вышэй та-лент арыстэты, тым радзей яго можна су-стрэць на перыферыі.

Наш савецкі чалавек творчы чужды. Але ці лёгка гэты чужды яго даюць? Безумоўна, не. Ёсць і паказчык бы ўсё тая ж якасць, супа-рачнасці ў чалавечых адносінах праз сцэніч-нае мастацтва. Але такіх твараў у нас яшчэ мала. Нам, гледачам, хацелася б часцей ба-чыцца на сцэне свайго сучасніка з яго думкамі, перажываннямі, ішчэннямі.

І яшчэ адно пытанне, важнае як для гле-дача, так і для арыстэты. Спектакль законча-ны. Колькі разоў, колькі спрачак выклікаў ён? Тут і пачаваўся ў арас таго ці іншага тэатра, тут і прэзентацыя да ўсяго іншага ар-тыста, тут і прэзентацыя да ўсяго іншага ар-тыста, тут і прэзентацыя да ўсяго іншага ар-тыста. Але ці ведзюць пра іх арыстэты-прафесіяналы? Не. Як толькі скончылася спектакль, яны ад-разу ж едуць у Мінск. А чаму б не арганіза-ваць абмеркаванне, пастаўленага спектакля? Хіба не карысна было б арыстэту паслухаць вызначэнне гледача? Вядома, карысна. Ды і глядачу цікава ведаць, як працуе калектыў над спектаклем. Такое абмеркаванне дало б многа і арыстэтам і глядачам.

А. ДЗЯЧЫНЦА,
старшыня праўлення Палаца культуры
Беларускага аўтамабільнага заводу,
А. ПОПЕЛЬ,
рабочы.

ВАЧЫМА ФАТААБ'ЕКТАВА

ВЫСТАВКА МАСТАЦКАЯ
ФАТАГРАФІ «ГРОДЗЕНШЧЫНА
СВЕНІЯ»

Знаёмыя твары, звыклыя краіны... Мы не раз сустракаліся з урачымі, які адлюстраваны на фота ў мікту глыбокага родзінства, многія з нас — самі ўдзельнікі падзей, аб якіх расказваюць шматлікія адзіны 2-й мастацкай фатавыставы «Гродзеншчына свенія», арганізаванай рэдакцыяй газеты «Гродзенская праўда» і абласным аддзяленнем Саюза журналістаў.

Работы, прадстаўленыя на гэты спецыяльны агляд нашых будні, выяўляюць пэўныя думкі, канкрэтныя тэмы. З дапамогай фатаафэкта адлюстраваны справы праўдзіўна Гродзеншчыны, іх уклад у камуністычнае будаўніцтва, паказана ўсебакова жыццё савецкага чалавека, яго думкі і перажыванні і радасці. Нарэшце, на фатавыставе шырока экспануюцца пейзажныя работы, якія паказваюць малюніцтва мясціны роднай беларускай прыроды.

Хочацца пачаць агляд гэтай выставы з жанра фатапартрэта. У самым пачатку мы гаварылі пра фатадзіяна аднаго ўрача. Гутарка ідзе аб рабоце фатаамагара В. Гофмана — «Урач Дулава». Здавалася б, узятая пэўная, канкрэтная асоба і больш нічога дадаць да партрэта ўжо нельга. Але аўтар здолеў сродкамі фатаграфіі перадаць не толькі індывідуальныя рысы Дулава, але і стварыць аб'ектны вобраз савецкага ўрача. Ёсць у чалавека неспакойны, які абдымае кожны крок у сваёй працы.

Да ўдалых работ гэтага жанра адносяцца адны фотакореспандэнцыя «Гродзенская праўда» В. Косціна («Намсамольскі заводатар») і Я. Краўчанкі («Складаная дэталі», «Малады токар»).

Некаторым аўтарам партрэт менш удаецца. Так, мала выразна і атрымаць адзіны «Машыніст» М. Давыдзіка, «Экскаватаршчык» О. Федарава. Яны не раскрываюць унутранага свету сваіх герояў.

Большая частка работ на выставе — бытавыя фатаграфіі. Гэты жанр вымагаве тонкага адлюстравання нашай рэальнасці, умения пранікнуць у сутнасць з'яў і падзей.

Найбольш здымковы фатаграф-жарніст паказваў сабе В. Дробышаў. Яго работы «Вас чакаюць новабудовы», «Ураджай», «На новыя рубяжы», «Арматуршчыкі», «Змена ідзе» раскрываюць тэму працы савецкага народа і яго імкнення да міру. Паглядзіце, напрыклад, уважліва на здымак «На новыя рубяжы». Перад вамі — індустрыяльная панарама, узятая як фон да асноўнага зместу. На пераднім плане буйна, на ўзвесь рэч, дадзены фігуры жанчын, якія ўжо ўдзячаць іх, позірк іх скіраваны ўдалечыню, да новых рубяжоў.

В. Дробышаў не вастаўся ў

НЕБА КЛІЧА. Здымак фатаамагара В. Дробышава.

баку ад самых яркіх падзей мінулага года — касмічных палётаў Ю. Гагарына і Г. Цітова вакол зямлі. На здымку «Неба кліча» ён паказваў хлопчына, усею сваёй істотай скіраванага ў авіяцыйныя далёкія далі. Гэтай жа тэме прысвечаны здымак «Мара». В. Дробышаў добра выбірае ракурсы, умее ўлавіць самае характэрнае ў рэальнасці тэмы.

Паспяхова выступае ў жанры бытавой фатаграфіі Я. Краўчанка. Здымак «З атэстам» сталася ў родныя налігасі расказавае аб самым будзённым з жыцця моладзі. Гэтае звычайнае аўтар здолеў зрабіць цікавым і прынамным. З іншых работ Я. Краўчанкі заслугоўваюць увагу здымкі «Польскія госці на заводзе «Аўтаапарастан» і «Сябра кукурузы».

Г. Юрэвіч належача два ўдалыя жанравыя здымкі «Я лонкія правальнік» і «Сустрача чэмпіёны». Н. Петрушэў прысвечвае свае работы «Панкратылія», «Загуляўся», «Першы зорачка» дзіцячай тэматыцы.

«На родных прасторах» — так называе сваю работу О. Федараў. На ёй ён бачыць новых татараў, якіх ён прывітае. Перад ім раскрываюцца родныя неабсяжныя прасторы.

На жаль, некаторыя здымкі на абласнай выставе не маюць нічога агульнага з жанравымі фатаграфіямі («Зуборы кукурузы» Г. Мохары і іншыя). Слаба мастацкае выкананне не да-

вала ім права ўваходзіць у выставачную экспазіцыю.

Для многіх амагараў, і нават людзей у фатаграфіі вопытных, пейзаж здаецца найбольш даступным і лёгкім сродкам індывідуальнага фатамастаства. На першы погляд гэта і так, бо майстар можа здымаць любы куток прыроды, любы не стан. Але, каб атрымаць вынікаючы мастацкі здымак у жанры пейзажа, патрэбны багаты нагляд і характэрнае, умёнае выбіраць самае характэрнае з навакольнай прыроды, нейкае асаблівае адчуванне яе. Пейзаж у фотамастастве — не пратакольнае адлюстраванне мясцовасці, а здымак, здольны ўсплываць чалавека, выклікаць у яго любоў да роднага краю. На жаль, сярэд шматлікіх пейзажных работ на выставе побач з удалымі сустракаюцца слабыя здымкі, якія паўтараюць збытны матывы, трафарэтычныя.

Агульную увагу прыцягнула серыя фатаграфій «Вясна» В. Косціна. Дробны здымкі паказваюць «Панкратылія», «Загуляўся», «Першы зорачка» дзіцячай тэматыцы.

«На родных прасторах» — так называе сваю работу О. Федараў. На ёй ён бачыць новых татараў, якіх ён прывітае. Перад ім раскрываюцца родныя неабсяжныя прасторы.

На жаль, некаторыя здымкі на абласнай выставе не маюць нічога агульнага з жанравымі фатаграфіямі («Зуборы кукурузы» Г. Мохары і іншыя). Слаба мастацкае выкананне не да-

вала ім права ўваходзіць у выставачную экспазіцыю.

В. БАЛДАЕВ, А. ЗАХАРАУ.

Іван НАВУМЕНКА

КРЫЧЫ, ЧАЛАВЕК!

Ён забываў пра хлорку, вясну, спаў і нічога з ім не здарылася. Нешта сніў — але сны ён рэдка памятаў. Прачынуўся з вострым пачуццём голаду. Дастаў з падлогаю міску з учарашнім абедам. У шэраватую бурду нацёрнуўшыся пацарухі з матраца — не звачаў, еў.

Раніца пачалася з грукання дзвярэй, тупату ног. Арыштаваных вывадзілі на двор, «да ветру». На кожнага, каго вывадзілі, прыходзіла паліцай. Таму ля прыбыральні малячылі адрозы дзве-тры постай. Заглядаў, відаць, саромеліся, з нахмурым выглядам выдзігалі па двары.

Зірнуўшы ў акно, Міця падшоў да ўнутраных дзвярэй, ціха папачаў. Было чужа, як Сяргей устае. Азастаўся таксама стукан. «Папрасяна на двор, — напалоўгласа сказаў Міця. — Пабудзь у прыбыральні, выйдзі я, пагаворым...»

Ён лёг на ложка і чуў, як Сяргей грыміць у дзверы кулаком. Доўга ніхто не падходзіў. Потым шчоўкнуў замок, па Сяргея прайшлі. Скакачы некалькі хвілін, загрукнуў у дзверы Міця. Таксама доўга не адчынялі. Міця пачаў губляць дарэчце. Аўсянік ляжаў на ложку, абыхава пацарухі ў столь. Рабў выглядаў, што нічога не разумее. Хлопец з Бароў, скурчаныся на падлозе, спаў.

Дзверы адчыніў малады, чарнявы паліцай, гадоў тры старэйшы за Міця. Адводзіў вочы, маўчаў, не настаўляў, як учарашні, рулю вінтуючы ў спіну. Ля прыбыральні пахадзіваў другі патрульны — Сяргей быў унутры, чакаў...

Кінуўшы ў вочы — Сяргей пакарыліся, ціка, як дзіця. Не прамовіў слова, глядзеў на Міця, чакаючы, што ён скажа. На агульным з сінякамі твары выраза пакуты. Варухнуўся ў грудзях жал. Перамажучы яго, Міця таропка зашпатаў: «Пра радзё маўчы. Скажаш толькі, што я табе раскажэ пра Растоў... Што немцы занялі яго... Гэтак на допыце я сказаў... Каб было ў адно слова. Зразумее?». «Зразумее», — ціка, аднымі губамі вымаўляў Сяргей. — З нашых нікога больш не ўзялі!...» «Нікога. Трэба маўчаць. Яны нічога не ведаюць...» «Мала мы зрабілі, — нібы вышчупаў ён з сабе. Жыўдзіна...» «Будзьце бліж, крычыце паўтарай Міця учарашнія словы...» «Крычы. І ўсё...»

У сценку грукнулі, відаць, прыкладам. Сяргей павольна, не спяшаючыся, выйшаў. Міця пастаяў у нерашучасці, потым, нібы нешта ўспомінуўшы, пачаў выспяваць хлорку, вывернуў кішэню, вытрас алоншій белы пыл. Назад у камеру вяртаўся з пачуццём раўнавагі. Пачуццё гэтае ўзнікла не тут, не цяпер, яно нарадзілася, мабыць, яшчэ ўчора, калі Сяргей першы яму пастукаў. Сяргей нібы шукаў падтрымкі. Ён адзіны. Увесь гэты тыдзень адзіны. Немцы спецыяльна так паздылі, каб адабраць ад усяго свету, запалохаць...

У дзвярах камеры Міця сутыкаецца з паліцаем і жандарам, якія разнасяць скіданне. Паліцай трымае выдвор, жандар — горку алоншых місак. Хлебце яны ў чорна, німа. Адамкнуўшы дзверы, раёсныя пранукаючы наперад Міця, заходзяць самі.

— Абед мусіце атшымаць вечарам, — бытаючы рускія і польскія словы, гаворыць жандар. — Прадункты — мала, турма — многа...

Міця пазнаў жандара. Гэта той самы, што кагдаў да Марыі Іванавны вышчупаў рускую мову. Зморшчаны, нібы жаночы твар, ліскавы голас, шчуплая постаць. На арыштаваных глядзіць спакойна, кажаць разнашчы, нічым не паказваючы сваёй улады. Успомінуўшы словы афіцэра, сказаўшы ў канцы допыту, Міця адважыўся:

— Пан жандар, што значыць па-руску кват?

— Кват ёсць балтовія, еслі язьмкам ма-хаць як хвостам.

— А грюшнябель?

— Ёсць зялёная дэба...

Жандар адказаў сур'ёзна, на яго голым, бяздольным твары ні ценю ўсмешкі. Нібы нешта ўспомінуўшы, дадаў:

— Немцы завуць грюшнябель неадорослы чалавек, у каторы не абыха на губах малака...

Міця ўсміхнуўся. Дзень пачынаўся ўдала. Крыку не чуваць. Відзець, эсэсаўцы нікога не дапытваюць. У калідоры тупаць, груканне дзвярэй. Потым цішыня. Нібы турма вымерла. Назават на двары не відаць

«Сасна пры дарозе» — так называецца раман, які я заканчваў. У ім ідзе гаворка пра першы, самы цяжкі год Айчынай вайны, пра падпольшчыкаў і партызан. Гэтыя кнігі — маладыя людзі, юнацтва якіх супала з вайной, і старэйшыя, іх бацькі.

Хацелася намалюваць вобраз часу — суровы і непаўторны. Ці удалося гэта, чытач убачыць, калі кніга будзе надрукавана.

Нявікі ўладкоўваюцца на ложку пракурора. Жанчына, бачачы спакойны твар арыштаваных, сама супакойваецца. Падходзіць да акна, глядзіць на двор. Хлопчык вандруе а кута ў кут. Садаціца ля вядра, падмае фанерку, набірае і вылівае з кварцы вяду. Мужчына сядзіць, апусціўшы галаву. У камеры называюць маўчаннем.

Ні Аўсянік, ні Міця не адважваюцца пачаць размову. Нарэшце мужчына пачынае яе сам.

— Я нікога вас не ведаю, — гаворыць ён хрыпала. — Я не тутэйшы. Маё прозвішча Вадэйна... Вядзіка — можа чулі — настаўнік з Пільцаў?

— Я вас ведаю, — прызнаецца Аўсянік. — Вы ў нашай школе... — настаўнік радасна суралінуўся. — Ваш твар мне таксама як быццам знаёмы. Вельмі прыемна зноў сустрацца...

— Мала прыемнага. За што вас?

— Разумею, зусім нечакана... Але тут усе свае, можна гаварыць. Сакрота няма, калі ўжо немцы самі ведаюць...

— Усё праз цябе! — выкрыквае жанчына, зноў заліваючыся слязмі. — Не сядзе-лася табе... Колькі я прасіла, богам ма-ла... О, божа мой!

— Пастаяць, Марыя. Ніхто ні ў чым не вінаваты. Не паказвай сваёй слабасці...

Жанчына прывідае тварам да падакон-ніка, плечы яе ўдрыгваюць. Хлопчык рап-там кідае кватру. Ідзе да маці, туліцца да яе ног.

— Пашкадуй даця, Марыя. Гэтым не паможаць. Наму патрэбны нашы слязмі...

— А ты шкадаваў, душагу? — жанчына крычыць праззлава, злосна, не клапоці-чыся аб тым, што яе пачуццё... — Масква табе трэба была, праўда? Лёбуйся сваёй праўдай... Для чаго нас сюды прывялі?.. Не ведаеш? О, божа мой!

Хлопчык пачынае хліпаць. Маці сядзіць на падаконніку, біра сына на калені.

Наўрымсліва, паглядзеўшы на жанчыну, вочы яе ў тэтую хвіліну зліліся, чорныя, зранкі нібы астылі.

Шлопа перарывіста, захліпаючыся:

— Падыхай паветра, мелюцца... Пагла-дзі на сонца... Вунь, бачыш, на дрэве птуш-шкі. Яна будзе жыць, спаваць, а нас не будзе... Можна, апош-ні наш дзень...

— Марыя! — кры-чыць настаўнік, пад-хоплювачыся, грукан-чы дзверавыя па падлозе... Перастань адроз жа!.. Не паховай даця... Сумлення няма ў цябе... Істэрэчка...

Жанчына, спалохана стралянуўшыся, адроз сціхае. Голасна плача хлопчык...

Міця лавіць сябе на дзіўным адчуванні, ён зусім спакойны. Сэрца нібы скамле-ла. У ім няма ні болю, ні жалю да чужога тора. Усе гэтыя хвілі-ны, пакуль ішоў пая-

дынак паміж мужам і жанкай, ён думаў аб лабачных рэчах. Да жанчыны з першага імгнення, калі яна зайшла ў па-мору, у яго ўзнікла кутэж за ўсё непры-мае пачуццё? Жанчына, скардзіла... Ясна — курцы-сідуха... Цікава, за што іх узя-лі? Арыштавалі не для допыту — што спытаеш у хлапчаны? Жанчына кры-чала — Масква... Пры чым тут Масква?

Зноў успыхае грыжожае запятанне да самога сябе: чаму ён спакойны? Людзям пагражае небяспека, смерць, а ён думае пра другое. Нават стараецца думаць? Ча-му ж так? Чаму пачуццё, душа выключо-чаці нібы самі сабой?.. Замест сэрца камень. Што гэта — ахоўны інстытут ці самы зы-чайны атам, які чалавек не можа ў сабе задушыць? А можа так трэба. Можна ча-леч проста не можа вытрываць усяго, што бачыць, таму можа адварочвацца. Калі браць блізка да сэрца то, што робіцца тут, ды не працягвае...

Новая хваля думак ахоплівае Міця, я-сё на сваёй плыні. Як немцы адважліва арыштавалі дзіцяці? Як так можна?.. На-б зрабіць гэта, трэба прайсці падпарадка-нае падрыхтоўку ў тым мірным жыцці, калі людзі жылі не былі эсэсаўцамі!.. Але хіба калі-небудзь арыштоўвалі дзіцяці?.. Хіба чалавек на гэта здольны?.. Эсэсаўцы не людзі тады? А можа і над імі вісіць сла-ва, якой яны слепа падпарадкоўваюцца?.. Пры-служнікі смерці. Не, чалавек, які б ён ні быў дрэнны, не можа займаць такой паса-ды...

Адказу на пытанні, якія доўгімі, звяз-анымі ў адно, азначэнні лагнучу ўзнікнуць самі сабой, няма. Думка пераскокава на другое, прывабнае сваім спакомам. Перад вачыма сасна, сухі грудок, на якім яна расце, кусты ў лагчыне і ўзбоч чыгункі. Міця стараецца ўважліва ўважліва на пераездзе і не можа. Ведае, што, перае-сцішы аўтаматы праз шый, яны там хо-дзіць, кураць, падпарадка абамажваюць по-зіркам кожнага падпарадка. Іх вобразы распаўсюджаны, хісткія, як у сне, яны, калі і ўсплываюць, то на адно імгненне. Сасна жа-кі жылава. Міця бачыць яе, абмываю джы-дом, з дробнымі, светлымі кроплямі расы на канцы кожнай зялёнай голкі. Дзе-ці пры кроплі з мінох тыха блізка, але ні-чыяны. Ён не раз гэта бачыў, але ніколі не задумаўся над прычынай. Не хацелася задумаваць. Харавато лясца ў душу само-без ніякага вытлумачэння.

Жанчына супакойлася. Лягла, адварну-ўшыся тварам да сцяны. Хлопчык з ёй по-бач. Вадзіка перасёў на ложка да Аўсяні-ка.

Непрыемная гісторыя, — напалоўгласа гаворыць ён, азіраючыся, пацешваючы плы-чы, нібы ад холоду. Перабасіла яны скоды ў мясцінах вясною. У Пільцах бы-лі непразрушны і паліцэйскі. Вядзецца, ве-ска бедная — пясні, хмызнякі. Настаўнік без працы як пракарніцца?.. Працаваць фізічна не магу. Дзе выйсце?.. Запрашалі ў воласці пісарам. Адмовіўся. Школа за-чынена. Занята пад паліцэйскі ўчастак. А горш за ўсё — двое маіх вучняў паступілі ў паліцыю. Я там у Пільцах дванаццаць гадоў працаваў. Паліцэйскія гэтыя выра-лі, можна сказаць, на маіх вачах. Праўда, яны не з лепшых вучняў. Серадначкі. Так сабе. Але ніякіх крымінальных схільнас-цей раней за імі не заўважаў. Не, нічога такога не было, не буду хлусіць. Людзі як людзі. А тут ліха ведае што. П'юць сама-гонку, гарлаюць на вечарах. Служаць бры-да. Аднойчы вясною яшчэ разстрацілі хляпца. Ішоў адін без дакументаў. Род-сімняцкая яму, не боей. Відзець, са шло-вы фабрычнага нечучання. Забілі іза-вошта? Не мог і вытрымаць. Сустраўно-каго з гэтых паліцаў на вуліцы, саромлю ў вочы. Прасіў адумаць. Дзе там... Пера-да мною яшчэ нічога, аднекалькі, ачоты апускаюць. Пачалі падгаворваць другіх. Тыя да мяне з пагрозамі...

Аўсянік, склаўшы рукі на каленях, сід-зіць, слухае. Выгляд у яго такі, нібы думае аб чымсьці далёкім; што не мае ніякага дачынення да расказа настаўніка. У калідоры цішыня. Ні крык, ні тупату.

— Раптай перабрацца ў мясціна, — працягвае Вадзіка. — Думаў — болей тут інтэлігентных людзей, не можа быць, каб папаваў такі разгал. Улады больш... Там, у Пільцах, скажу вам, паўшэня сама-чыныска. Паліцэйскія твораць, што ўзры-дзе ў галаву...

— Вы ў мясціну працавалі дзе-не-будзь? — пытае Аўсянік.

— Не, нідзе. Дзе ж я магу ўдзельнічаць, акрамя школы? Дый наогул яснай агарту-мяне новы істэр. Немцаў стаў ненавід-зець. Зразумее, што ўсё пошасці ад іх. Разбудзілі ў чалавек, зварылі чымныя сілы. На гэтыя іх улады трымаецца.

— У вас радзіма ў мясціну?

— Не, нікога. Вядзецца, здарылася ака-зія. Прыехаў у Пільцы бургамістр. За-дэка, Крамер яго прывітаваў. Да яго. Маўляў, так і гэта, выклаў сваю просьбу. Ён — дазваляе «Пераздайцеся». Наняў фурманку, прыехаў, іду да гэтага Краме-ра. Вядзецца, ён, па-мойму, гуманны чалавек. Хлестнуў картку загадаў мне выдасць. На мяне ён зрабіў добрае ўражанне.

— Усе яны добрыя, — падзіць скурэз зубы Аўсянік.

— Ну, не скажыце. Каму ў гэты час ба-дзі галава аб беспрацоўным настаўніку? Пасляўшы я на Вакальняны вуліцы ў доме, які некалі належаў купцу Крэснэскаму...

Міця ўздрыгвае. Ён ведае дом Крэснэ-скага — старыныя, з жоўтымі акнамі, які стаіць на тым жа боку вуліцы, што і Сяргей, амаль па суседству. Зімой пуста-ва, а з вясны сапраўды нехта жыў у ім, але Міця ці разу не папкінаўшы хто.

— Тут я наладзіў радзё, — настаўнік расказвае дэталі, які блізкім знаёмым, голасе яго спакойны, роўны. Прыёмнік быў у мяне яшчэ ў вясні, але там як уста-новіш?.. Шлігавалі. Тут іншая справа. Знаёмыя няма, не заходзіць ніхто. Здаецца, меры перастаюць прымаць. Прыёмнік — я разумею трохі ў ім — разабраў на часткі. Канцэсар у адным пакое, натушка на-пружаная ў другім, лімпы пад падш-шчы.

[Заканчэнне на 4-й стор.]

ПАСЛЯ ТАГО, ЯК ВЫСТУПІЛА НАША ГАЗЕТА

У нашай газеце 15 снежня 1961 г. быў змешчаны крытычны артыкул А. Дудзіна «Гэта справа не цярпіць халодных рук». Як паведаваў у рэдакцыю намеснік начальніка Упраўлення па справах мастацтва Я. Рамановіч, кіраўніцтва Белдзяржфілмфоніі, абмеркаваўшы гэты артыкул, прымае захады да паліпшынення музычна-лекцыйнай прапаганды.

ПАСЛЯ ТАГО, ЯК ВЫСТУПІЛА НАША ГАЗЕТА

Пашырэнне штат лекцыйнага бюро. Для гэтага наладжваецца сувязь са студэнтамі і выпускні-камі музычных навучальных уста-ноў рэспублікі.

Пытанне аб працуючай дыс-цыпліне ў Дзяржаўным сімфані-чным аркестры БССР разглядалася на калегіі Міністэрства культуры. У паставенне калегіі запісана: «Аба-в'язваць кіраўніцтва Белдзяржфі-

ПАСЛЯ ТАГО, ЯК ВЫСТУПІЛА НАША ГАЗЕТА

лармоніі прыняць рашучыя захады па паліпшыненню працуючай дыс-цыпліны ў філмфоніі; патраба-ваць ад галоўнага дырыжора сім-фанічнага аркестра Ул. Дубоў-скага павялічыць адказнасць за ра-боту творчага калектыву».

Прымаюцца таксама меры па зніжэнню кошту пракату аўтубо-саў АТК Міністэрства культуры і паліпшыненню іх абсталявання.

Але, відаць, кравэ гэтыя пошукі выклікалі не толькі некаго-тэрэ праявінасць радка ў асоб-ных верхах, але і нарадзілі шэраг бліскучых мініячюр («У чыны адлівае», «Эпітафія», «То — не рукі», «Сланечнік», «Кас-мічнаальбомнае», «Конаўкі», «Я піў рачуную плынь кіпу-чую», «Плачучыя барозы»), у якіх насычанасць думкі і трап-насць не вылучэння дэталей да афарыстычнай ёмістасці і выразнасці.

На прыкладзе такіх мініячюр добра відаць, як натуральна спалучаецца ў пазізіі Максіма Танка імкненне да строгасці верша са шчодрасцю пачуццяў і азначэння думак. Праўда, по-спех спадарожнічае аўтару звычайна не там, дзе ён шукае чыста знешняй строгасці радка, выраза, слова, а там, дзе пісь-мемнік кіраўніцтва перш за ўсё пра строгасць пазітыўную, якая можа і не супадаць са знешняй прастай і строгасцю. Часам можа стацца, што самы даклад-ны і надзейны шлях да сэрца чытача ідзе не праз сухаватое, празаічна-строгае слова, а праз звонкую, дакладную ад знешняй прастаты пазітыўную метафару, праз складаны, асцяпінны пазітыўны вобраз. Вершы «Вяр-танне Шапана», «Зорныя шлі-хам», «З вясняна», «Хмара-хмарай сымліла», «Ішчы да-шчы» і іншыя. Узорам да-шчы складанай, але трапнай мета-фарыскасці пазітыўнага радка, акой, мусіць, пазыадорсці бы не адны прыхільнікі ускладне-най асцяпіннай пазізіі. Аднак і гэтыя вершы не ўспрымаю-ца як нешта чужаходнае ў сін-яныя творчасці Максіма Та-ка. Больш таго, яны не супра-чаць яго імкненню да падпрэ-скай строгасці мастацкага во-браза, калі разумець пад гэтай строгасцю перш за ўсё эканом-ную перадачу пазітыўнай думкі, а не толькі знешнюю стрыма-насць пазітыўнай фразы. Не су-прачаць з той прычынай, што і даволі скардава, але зразу-мелыя і натуральныя асцяпін-ныя і гучныя, прыгожыя мета-фары («поўныя грому раты»,

«зацарпнуць самізборным па-лонікам на дарогу з Байкала вадзі» не прыцягваюцца за вушы толькі дэяла таго, каб здзіліць амагараў пазітыўнага мудрагел-ства або каб абавязкова ўпры-гожыць вершаваны радок, на-ват на шкору яго сэнсу і яснас-ці. Яны знаходзяцца на самым месцы. У складаным вы-глядзе перадаючы пазітыўную думку яны гучаць вельмі нату-ральна.

А натуральнасць сэнсу з'яў-ляецца таўматом для Максіма Танка. Яна вызначае асноўны тон яго пазізіі, у тым ліку і са-мо яго імкненне да строгасці і большай прастаты верша. Яна заўважана не толькі ў той свабодзе і ўільнай лёгкасці, з якой аўтар піша пра сямія разнастайныя жыццёвыя з'явы. Надаючы, як адначасова вы-шэй, унутранае адінства твор-ца Максіма Танка, натураль-насць яго пазізіі найбачней вы-яўляецца ў тым, што лірычны герой пазізіі ўсюды застаецца самім сабой — простым і, калі трэба, мужным, унутрана сабра-ным чалавек, якога хвалю-юць усе чалавечыя радасці і нагоды, хоць ён, вядома, не мо-жа мець «аднолькава шчасце і гора». Паўната адчування жыцця, умёнае радавацца з лю-боў, якога працяў — вось што перш за ўсё робіць чалавечым і ў гэтай сваёй чалавечасці, прастаце і натуральнасці вель-мі сучасным і вельмі прыва-бным танкаўскага лірычнага ге-роя. Ён закаханы ў родную бе

